

Reflectarea Marii Uniri a României în presa suedeză a timpului

GEORGE CRISTEA¹

Cel mai important eveniment din istoria de veacuri a românilor a fost unirea lor într-o singură țară, România Mare, acum 101 ani, pe fundalul final al Primului Război Mondial. Remarcabil este faptul că hotărârea de „Unirea cu Țara” a fost rezultatul acțiunilor românilor din ținuturile locuite de ei înainte de Conferința semnării tratatelor de pace pe care aceasta le-a discutat, pe unele le-a „corectat” și apoi le-a acceptat. Pe scurt, amintim desfășurarea evenimentelor, pentru a putea aborda apoi, în deplină înțelegere, subiectul temei noastre înscris în titlu.

Războiul începe la 28 iulie 1914, când Austria atacă Serbia. (Motiv imediat: uciderea la Sarajevo a prințului moștenitor, arhiducele Franz Ferdinand).

Conflictul se extinde în aproape toată Europa. Două grupuri beligerante: Tripla Alianță (Germania, Austro-Ungaria, Turcia) și Antanta (Franța, Marea Britanie, Belgia, Serbia, Muntenegru, Japonia, Italia, Statele Unite ale Americii). Țări neutre din Europa: Spania, Portugalia, Elveția, Olanda, Țările Scandinave.

Ostilitățile se termină în favoarea Antantei și se semnează Armistițiul la 11 noiembrie 1918, după patru ani de distrugeri, milioane de morți și lacrimi de durere pentru unii, de bucurie, pentru alții. Regatul României, la începutul conflagrației, rămâne neutru dar, după ce Ion I.C. Brătianu, primul ministru, încheie cu Puterile Antantei un tratat secret, prin care, în schimbul participării țării sale la război, alături de ele, acestea îi asigurau, la încheierea păcii, unirea cu România a Transilvaniei, a unei mari părți a Crișanei, a Maramureșului și a Banatului, aceasta intră în război la 27 august 1916 împotriva Triplei Alianțe.

În răstimpul primului an – și mai bine –, succesele au alternat cu insuccesele, dar în al doilea an, cerul s-a degajat de nori și, românii din provinciile înstrăinate samavolnic sau din cele în care deși alcătuiau majoritatea, erau oprimați, s-au ridicat cu curaj și și-au proclamat unirea lor cu România; mai întâi, în anul de grație 1918, Basarabia, la 27 martie, apoi Bucovina, la 28 noiembrie și, în sfârșit, la 1 decembrie, Transilvania.

Conferința de Pace de la Paris care a urmat, a avut rolul de a sancționa în plan juridic o situație de fapt, de recunoaștere pe plan internațional a ordinei noi Europene de după război. Pregătirea și desfășurarea lucrărilor au cerut un efort extraordinar din partea organizatorilor. Menționăm astfel că în cadrul lucrărilor pregătitoare și-au desfășurat activitatea, între 18 ianuarie 1919 și 10 august 1920, nu mai puțin de 52 de comitete de experți, care au supus deciziile lor unui așa numit „Consiliu de zece” iar acesta a predat documentele în formă finală „Consiliului celor patru” (cum ar fi Clémenceau, Lloyd George, Orlando, Wilson).

După îndelungate și grele negocieri, cu neînțelegeri uneori chiar între puterile aliate, s-a ajuns după deschiderea Conferinței de Pace de la Paris (18 ianuarie 1919), la următoarele încheieri de tratate:

- 28 iunie 1919 (Versailles) – cu Germania;

- 10 septembrie 1919 (Saint Germain-en-Laye) tratatul pe care România l-a semnat numai la 9 decembrie 1919;

- 27 noiembrie 1919 (Neuilly) – cu Bulgaria; grecii primesc Tracia, sârbii, unele rectificări de frontieră, România se menține la hotarul din 1916;

- 4 iunie 1920 (Trianon) – Ungaria: acestea se pun în concordanță cu cele etnice;

10 august 1920 (Sèvres): României îi revine Bucovina, o parte a Maramureșului, Transilvania, o parte din Crișana și o parte din Banat;

- 28 octombrie 1920: Basarabia intră în componența României.

Ca originari din România dar trăitori în Suedia, ne interesează acum, la 101 ani de la eveniment, dacă și cum s-a reflectat în presa suedeză procesul care a dus la împlinirea acestui deziderat.

Înainte de a dezvolta subiectul, considerăm potrivit să amintim că suedezii, cu toată distanța apreciabilă dintre cele două țări, ne cunoșteau deja destul de bine și de mult timp. Am aminti aici pe trimisul regelui suedez, Claes Rålamb, pe la mijlocul secolului al XVII-lea, care trecând prin Ardeal și Țara Românească spre Constantinopol, cu care Suedia era pe vremea aceea în bune relații, își făcu însemnări de tot ce i se păru interesant pe traseul parcurs prin părțile lo-

cuite de români și la întoarcerea acasă, le făcu cunoscute alor săi. Apoi, la începutul secolului al XVIII-lea, trebuie amintit marele, ambițiosul dar nefericitul lor rege, Carol al XII-lea care, după înfrângerea suferită la Poltava din partea lui Petru cel Mare, s-a refugiat în Moldova noastră, pe malul Nistrului, la Bender (Tighina), unde a stat nu mai puțin de trei ani și jumătate, cu resturile armatei sale răspândită prin târgurile din jur, în speranța dovedită deșartă că îi va putea stârni pe turci (care aveau Moldova sub suzeranitate încă din 1484) să pornească un război împotriva Rusiei, cu el, Carol, într-un rol de comandant și astfel să se răzbune pe țar pentru înfrângerea suferită.

În acest „sejur” prelung, Carol a condus practic Suedia din Moldova printr-o rețea foarte numeroasă de oameni de legătură, formată din ofițeri și diplomați de diferite ranguri, care duceau la Stockholm ordinele și directivele regale și aduceau răspunsurile. Ori, acești slujbași duceau cu ei nu numai corespondența regală ci și informații multiple și variate despre pământurile, locurile și oamenii în mijlocul cărora regele lor trăia, constituind pentru suedezi o sursă bogată și variată de informații despre Moldova și moldoveni. Apoi, mai târziu, înspre sfârșitul secolului al XVIII-lea, ambasadorul Suediei la Viena, Lars von Engeström, preocupat de mișcările țărănești din Imperiul Austro-Ungar, a scris mult despre răscoala din Transilvania a lui Horia, Cloșca și Crișan din Transilvania și datorită lui, s-au publicat multe articole în presa suedeză referitoare la acest subiect, spre informarea cititorilor scandinavi.

În secolul al XIX-lea, „evenimentele” ne permit să vorbim de relații suedezo-româ-

ne „la nivel înalt”; pe tronul României ajunge Carol I de Hohenzollern, căsătorit cu Elisabeta (Carmen Sylva) de Wied (1843-1916), a cărei mamă, Maria de Nassau-Wied, era soră cu Sofia W.P. Henriette, căsătorită cu regele Suediei, Oskar (1869-1907). Deci, regina Elisabeta a României era nepoata reginei Sofia a Suediei și vară primară cu toți fiii familiei regale suedeze; o legătură familială strânsă, marcată de vizite reciproce, care s-a continuat la urmașii din ambele Case Regale până astăzi. O consecință benefică a acestei înrudiri s-a înregistrat chiar în timpul Primului Război Mondial; România avea ca rege pe Ferdinand I, nepotul lui Carol I și ca regină, pe Maria, nepoata reginei Victoria a Angliei. Perechea regală era cu trup și suflet dedicată cauzei românești și nu pregeta nici o clipă să o sprijine.

Era în zilele grele din 1917 când familia regală, guvernul, autoritățile centrale, se refugiaseră în Moldova. Armata se afla și ea acolo, lipsită de lucruri de primă necesitate, printre care cele sanitare. Regina Maria dădu dovadă de un angajament total: ea comandă în Franța și Anglia mai multe grupuri medicale-chirurgicale motorizate și tone întregi de medicamente pentru armata română. Toate acestea însă nu puteau fi aduse în țară direct, pe calea cea mai scurtă, deoarece în Centrul Europei era război. Soluția era ca transportul să se facă prin nordul continentului dar Suedia, ca întreaga Scandinavie, era neutră și pentru tranzit de mărfuri aparținând țărilor beligerante trebuia autorizația semnată de rege personal, care să garanteze că produsele nu sunt destinate statului beligerant și nu sunt în sprijinul acțiunilor de război ci unor firme sau persoane private.

Pentru ca Suedia să nu fie acuzată de încălcarea statutului de țară neutră, solicitarea de tranzit a fost formulată cu precauțiune, referindu-se la - cităm - „Ambulanțele reginei Maria a României”.

Reușind primul transport, la puțin timp s-a mai organizat unul, mai cuprinzător. Interesant este că, sistemul funcționând bine, nu mult după aceea, la inițiativa regelui Suediei însăși, această țară a oferit și trimis în România containere întregi cu medicamente pentru armata română, la aceeași adresă „privată”!

Presa suedeză din timpul Primului Război Mondial trebuia, normal, să respecte și ea statutul de neutralitate al țării; ea trebuia să relateze evenimentele „sine ira et studio”, iar comentariile să fie făcute fără a se implica, aprobând sau criticând atitudinea sau actele vreuneia din țările beligerante: doar faptele în sine dar și, bine înțeles, citate cu comentarii făcute de alții, implicați în vreuna din probleme. În schimb, presa suedeză din epoca menționată nu avea nici o opreliște să publice articole scrise de autori din țările beligerante, care să apere punctul de vedere al patriei lor și să-i acuze de toate relele pe dușmani. Iar în anii desfășurării Conferinței de Pace de la Paris, mai ales ziariștii din țările învinse, aduceau în coloanele presei suedeze imprecățiile lor la adresa învingătorilor, cerând revizuirea tratatelor încheiate sau a celor încă neîncheiate dar în discuție, cu argumente mai mult sau mai puțin plauzibile, pentru „îndulcirea” hotărârilor finale.

Un alt element care necesită a fi subliniat înainte de a intra în subiectul propriu-zis este acela că în perioada care ne interesează nu trebuie să ne așteptăm a găsi în fiecare zi articole despre România: eram o țară importantă dar nu „cea mai importantă”; atenția ziarelor suedeze și a cititorilor ei era distributivă, în general și devenea „punctiformă”, concentrată toată asupra unui singur subiect, atunci când se petrecea ceva foarte important sau ieșit din comun.

Apoi, să nu uităm că participarea României la război a fost doar cu începere din toamna lui 1916 și presa suedeză s-a „îngrijit” de ea, natural, proporțional mai puțin. Normal este deci, și vom încerca să o facem, ocupându-ne de reflectarea în ziarele suedeze a evenimentelor legate de România în perioada ultimă a războiului, urmată de

aceea a Conferinței de Pace de la Paris și... puțin mai târziu, când obligațiile neutralității dispăruseră prin forța lucrurilor.

1918 a fost anul în care românii din provinciile samavolnic înstrăinate - ca Basarabia și Bucovina - sau locuite de români majoritari sub opresiune străină de veacuri - ca Transilvania, Crișana, Maramureș, Banat - au hotărât unirea *pentru totdeauna* cu „Țara Mamă” România. Aceste hotărâri la nivel local-național trebuiau atestate de Conferința de Pace care urma să aibe loc după încetarea ostilităților, pentru ca toate schimbările de frontiere dintre țările beligerante - și nu numai - să fie recunoscute pe plan internațional.

Natural, presa de pretutindeni, prin definiție, căuta să trateze cât mai multe din subiectele pe care le considera de interes pentru cititor și să-l informeze cât mai prompt despre tot ce se întâmplă în lume, comentând știrile, dacă se considera necesar, în funcție de vederile fiecărei publicații în parte.

Astfel, la numai câteva zile de la semnarea armistițiului dintre puterile beligerante, ziarul „Göteborg Aftonbladet” din 13 noiembrie, publică un articol al corespondentului său din Viena intitulat „România vrea să negocieze pacea”, în care își informează cititorii că, cităm, „Guvernul României și-a exprimat dorința ca împreună cu reprezentanții Consiliului celor Patru (n.n. - reprezentanții celor patru mari puteri) să înceapă convorbiri preliminare referitoare la sfârșitul războiului”. (Anexa 1). „În acest scop (continuă articolul) ministrul de externe Czernin se va deplasa în scurt timp în România și chiar reprezentanți ale altor mari puteri se vor întâlni acolo”. „În cercurile bine informate din Viena (conchidea corespondentul suedez) se apreciază însă că perspectivele de pace nu sunt încă ajunse la maturitate deoarece România afirmă că dacă nu se va perfecta o înțelegere pe calea tratatelor, este hotărâtă să rezolve problema cu forța armelor”. (Anexa 1)

Puțin mai târziu, într-un alt cotidian, „Söderhamns Tidning” din 9 octombrie 1919, un articol nesemnat, intitulat „Visurile de mărire ale României”, începe cu prezentarea unei hărți a României Mari (Anexa 2), propusă, scrie autorul, de autoritățile centrale de la București Conferinței de Pace de la Paris - cuprinzând Basarabia, Transilvania, Bucovina și Banatul Timișoarei. „Aspirațiile de Mare Putere ale României (susține necunoscutul corespondent - n.n.) tind să pună la

Anexa 1

RUMÄNIEN VILL UNDERHANDLA OM FRED.

Rumäniska regeringen har, enligt hvad K. K. Korrespondensbyrån i Wien meddelar, gifvit uttryck åt sin önskan, att med representanter för fyrmaktsförbundet inträda i preliminära förhandlingar angående eventuellt afslutande af fred.

I välunderstådda kretsar i Wien bedömer man dock utsektionerna för att åstadkomma fred pessimistiskt, enär där föreliggande meddelanden gifva vid handen att Rumänien på intet sätt är moget för fred utan tvärtom byser långt gående sträfvanden, hvilka det är beslutet söka realisera med vapenmaktt om det icke kan genomföra dem på förhandlingsvägen.

– "Extrase Din presa svedeza a vremii
– "România dorește sa negocieze pacea"
– "România din Transilvania"
– "Harta cu "Visul de marine a României"
– "România dupa terminarea razboiului"

Aftonbladet
Tisdagen den 26 sept. 18

Rumänerna i Siebenbürgen.

Den fiktiva krigsplanen som utarbetats af den rumäniska regeringen i kriget är väl bekant att sitta i den högsta grad i förhållande till den praktiska, som uttrycker sig i ett direktiv, som uttrycker sig i ett direktiv. De rumäniska styrkorna hade ett värde på 100 000 man, som uttrycker sig i ett direktiv, som uttrycker sig i ett direktiv. De rumäniska styrkorna hade ett värde på 100 000 man, som uttrycker sig i ett direktiv, som uttrycker sig i ett direktiv.

Söderhamns Tidning (1919 - 09 - 10)

Rumänien efter krigets slut.

Blir ett utomordentligt rikt land med ca 14 milj. invånare.

Minister Derussi uppmanar livligt till direkt handelsförbindelser.

Konstans säger har stakat återvart i Rumänien, och som ett tecken på detta har Derussi uttryckt sig i ett direktiv, som uttrycker sig i ett direktiv. De rumäniska styrkorna hade ett värde på 100 000 man, som uttrycker sig i ett direktiv, som uttrycker sig i ett direktiv.

Anexa 2

AFTONBLADET Fredagen den 28 Mars 1919.

Den nya ungerska republikens tragedi.
Av dr Béla Laffer.

Tyskland begär revision
VII 31.

GRÄNSERNA FÖR UNGERN LIKSOM FÖR ÖSTERRIKE NU BESTÄMDA I PARIS.

Uppgifter i Journal om den territoriella regeringen för de nya staterna. Proportionell uppgörande i St Germain.

UTIFRÅN
Svenska Dagbladet 1932-01-17

Den forna kejsarliga styckande.
Versailles den 13 maj. (S. T.) Le Journal uppgjer, att den tjeckoslovakiska staten skall omfatta Bessarabien.

Vad man talar om
PARIS.
Av VOLMAR.

Extrase din presa svedeza a vremii.
1. Noua tragedie a republicii ungare.
2. Germania cere revizie.
3. Granitele pentru Ungaria si Austria se hotaresc acum la Paris.
4. Din exterior: Rusia si România.
5. Trebuie Ungaria facuta tandari?
6. Fosta monarhie habsburgica facuta tandari.
7. Basarabia.

grea încercare răbdarea Antantei!". El crede că România, înconjurată, cum este, de puteri învinse, se simte suficient de puternică pentru a nu urma indicațiile de la Paris. În cererea sa adresată Conferinței de Pace, România revendică deci Basarabia, cu referire la faptul că, în 1918, populația majoritară din această provincie a proclamat autonomia ținutului și, în continuare, unirea cu România. În privința Bucovinei, ea a fost răpită de austrieci în urmă cu 150 de ani și atât această provincie cât și Transilvania și Banatul Timișoarei au luptat încă înainte de război pentru neatârnare față de dubla monarhie Austro-ungară.

„După dizolvarea acesteia - continuă articolul - românii din aceste ținuturi și-au exprimat dorința de a se uni cu România. În cererea lor, ei se referă la regiunile românești mărginite de fluviile Dunărea, Tisa, Nistru, precum și de la Carpați la Marea Neagră".

Articolul se încheie cu următoarea frază, menită să completeze cunoștințele cititorului suedez despre țara noastră: „După cum se vede, nu este vorba mai puțin decât de o Mare Românie, care să se compună din părți ale teritoriilor foste austro-ungare și rusești, în care românii se află în număr mare".

Un articol din „Svenska Dagbladet" din 23 decembrie 1918, nesemnlat - dar ușor de presupus originea și simpatiile autorului - intitulat „Noua plăsmuire", se referă la urmările dezastruoase ale războiului pentru marile imperii, cum ar fi cel Austro-Ungar, de exemplu. Autorul deplânge faptul că, în loc ca pacea să aducă la o situație în care diferitele etnii să se unească într-un „Stat Federal Universal Austro-Ungar", care le-ar fi asigurat o dezvoltare pașnică și o conviețuire în armonie, aceste grupuri rătăcesc acum pe drumuri separate, în căutarea unui destin nesigur, luând cu ele câte o bucată din pământul Ungariei: slavii din sud, cehii și românii care, citez, „în bună înțelegere cu Antanta, sunt gata să muște o mare bucată din prețioasele pământuri ale coroanei Sfântului Ștefan". O singură întrebare am avea de pus autorului acestui articol: de ce nu s-a purces la această federalizare de care vorbește domnia sa, înainte de război? S-ar fi evitat poate multe nenorociri și curgere de sânge inutil.

Pe aceeași linie, în „Svenska Dagbladet" nr. 26 din 7 februarie 1919, pagina 9, a apărut un lung articol semnat de data aceasta de Dr. Béla Laffer (nici un dubiu asupra naționalității domniei sale), intitulat sugestiv „Trebuie Ungaria să fie sfărțecată în bucăți?".

Autorul se leagă de toate etniile nemaghiare din Imperiul Austro-Ungar, criticându-le pretențiile lor „absurde” de libertate și autonomie dar cel mai cuprinzător spațiu îl acordă românilor; în primul rând, pentru că ei vin cu argumente „departe de adevăr” pentru a-și justifica pretențiile lor politice și teritoriale. Autorul susține că istoria după care românii ar fi urmașii romanilor veniți cu armatele lui Traian în Dacia, este o poveste; ei au venit în Transilvania, „în statul maghiar”, ca ciobani cu turmele de oi, din sudul Peninsulei Balcanice prin secolul al XIII-lea și că limba lor este înrudită cu cea albaneză, nimic altceva. El mai susține că, într-adevăr, românii din Transilvania s-au înmulțit mult dar ei constituie în această provincie doar 43% din populație, majoritatea fiind formată din maghiari, sași și secui. Autorul mai pretinde că populația română din Transilvania a fost și este susținută de stat, care a înființat școli românești, a sprijinit biserica lor greco-ortodoxă și că analfabetismul românilor transilvăneni este inferior celui din România.

La toate aceste „argumente”, ar fi de pus cel puțin două întrebări: prima, dacă românii din Transilvania au dus-o și o duc atât de bine, de ce istoria lor este presărată de răscoale împotriva stăpânirii? (Amintim aici doar pe Gheorghe Doja în 1514; Horia, Cloșca și Crișan în 1784; Avram Iancu în 1848); a doua întrebare: de ce, cu tot binele și drepturile pe care le aveau românii din Transilvania, aceștia voiau, totuși, unirea cu România?

La puțin timp după articolul de mai sus, mai precis la 28 martie 1919, același neobosit Dr. Béla Leffler publica, de data aceasta în ziarul „Svenska Dagbladet”, un material menit să lămurească și mai bine pe cititorul suedez de nedreptatea pe cale de a se face Ungariei la Conferința de Pace de la Paris. Articolul este intitulat „Tragedia noii Republici Maghiare” și autorul încearcă să explice cauzele dezastrului, implicând de data aceasta și pe unguri. El scrie: „Politica maghiară a fost mereu împovărată de problema națională, căreia vechea clasă parlamentară nu i-a dat importanța cuvenită să o rezolve. Politica șovinistă a românilor, cehilor și sârbilor s-a plâns mereu de asuprirea maghiară dar se uită să se adauge că este vorba de o clasă dominantă care opresa subclasa maghiară la fel de aspru ca pe oricare alta de naționalitate diferită... Românii sunt obsedați de Sebenburger, cu toate protestele social-democraților români și au pretenția, în afara acestui ținut, la încă o bucată din pământul Ungariei, aproape jumătate din Ungaria. Acest teritoriu a fost de altfel „anexat” de regele Ferdinand printr-un decret (este vorba de 1 Decembrie 1918, Alba Iulia – n.n.) fără a aștepta un plebiscit sau

Conferința de Pace. Din păcate, protestele social-democraților români nu au primit sprijin de la colegii lor din Țările Antantei... La fel de agravantă este situația și cu cehii și cu sârbii”.

Nici Uniunea Sovietică nu era multumită de integrarea Basarabiei în Regatul României și cel puțin în două articole pe care le-am depistat în presa suedeză, apărute, unul în timpul Conferinței de la Paris și altul mai târziu, noii conducători de la Moscova își exprimau dorința de a se organiza în ținutul dintre Prut și Nistru un referendum în care populația să opteze pentru una din următoarele trei variante: 1. Basarabia să fie integrată în Uniunea Sovietică; 2. Basarabia să fie integrată în Regatul României; 3. Basarabia să fie o republică autonomă.

Moscova pretindea că Declarația de unire a Basarabiei cu România din 27 martie 1919, era nelegală și fusese obținută numai datorită prezenței armatei române în acea perioadă de timp în Basarabia. După cum se știe, forurile internaționale nu au sprijinit o astfel de inițiativă dar Moscova nu a lăsat-o uitată și a reactivat-o atunci când a considerat că a sosit momentul potrivit, în maniera cunoscută.

Din cele relatate până acum, se observă că procesul de recunoaștere a României Mari de către forurile internaționale nu a fost chiar atât de ușor și statele învinse au încercat în perioada Conferinței de Pace să acționeze mai ales prin presă – după cum s-a văzut și din cele relatate de noi – să salveze ce se mai putea salva din pozițiile lor anterioare.

Dar România? Ca țară făcând parte din grupul învingătorilor, problemele ei erau total diferite de ale celorlalți. Pe plan intern, reorganizarea vieții administrative, economice și de fapt a tuturor sectoarelor de activitate, cerea un efort extraordinar, în fața unei situații inedite în care suprafața țării aproape se dublase și populația, de asemenea. Pe plan extern, trebuiau reinnoite legăturile diplomatice și comerciale și adaptate, acestea din urmă – și ele – noilor condiții. În acest sens, am depistat în presa suedeză a timpului un articol, considerăm, important, în care autorul, un diplomat, fost ministru al României în Suedia, prezintă situația țării, problemele ei și, ceea ce interesează în mod deosebit, dezvoltarea relațiilor comerciale dintre România și Suedia în noua situație de după război.

Articolul a apărut la puține zile după încheierea armistițiului dintre Puterile Antantei și Tripla Alianță, în marele cotidian „Dagens Nyheter”

din 18 noiembrie 1918 și este intitulat „România după sfârșitul războiului”, cu subtitlurile următoare: (România - n.n.) „devine o țară neobișnuit de bogată cu circa 14 milioane locuitori” și, dedesubt: „Ministrul Derussi invită Suedia din tot sufletul la încheiere de tratate comerciale directe și imediate”. Iată pasajele mai importante: „Victoria Antantei a produs puternice reacții în România. Starea de lucruri din țară este cu totul schimbată. Fostul ministru al României la Stockholm, dl. Derussi, cu care un corespondent al ziarului „Dagens Nyheter” a avut o convorbire axată asupra situației prezente, a perspectivelor de viitor, precum și a posibilităților de dezvoltare a relațiilor comerciale dintre România și țara noastră”.

Urmează o relatare despre situația internă a României, cu schimbările de guverne și venirea la locuri de frunte, citez, „a unor politicieni de înaltă calitate și închinați cauzei românești, ca Ion I.C. Brătianu, Take Ionescu, Nicolae Titulescu etc. care niciodată nu s-au îndoit de viitorul României și s-au angajat cu toate puterile să o ducă la triumf”.

„România - continuă dl. Derussi - intrând în război de partea Antantei, a obținut promisiunea că, în caz de victorie, va obține toate acele ținuturi din Austro-Ungaria care sunt locuite de români în majoritate. Acum, când ziua victoriei a sosit, aliații noștri - pentru care înțelegerile dintre state nu au fost niciodată vorbe goale - trebuie să-și amintească de ele și de suferințele îndurate de noi - și să ni le accepte.

Cu toate că noile granițe nu s-au fixat încă, nu este nici o îndoială că cele două milioane și jumătate de români care au aparținut ex-monarhiei Austro-Ungare, în scurt timp și pentru totdeauna se vor uni cu Regatul României. În acest fel se vor șterge pentru

totdeauna sutele de ani de nedreptate pe care stăpânirea habsburgică a exercitat-o, datorită triumfului principiului naționalităților pe care îl sărbătorim acum”.

În continuare, dl. Derussi ne-a declarat: „Viitoarea Românie, întregită cu Transilvania, Bucovina și alte regiuni românești din Austro-Ungaria, precum și cu Basarabia care și-a proclamat deja unirea cu Țara, va forma un stat cu cel puțin 14 milioane de locuitori și cu un pământ dintre cele mai roditoare. Este neîndoelnic faptul că bogățiile naturale ale pământului - agricultura, pădurile, minele etc. - vor asigura țării o mare înflorire”.

„Pornind de aici - ne spune dl. Derussi - aș dori, ca fost reprezentant al României în Suedia, să adresez un cald apel către instituțiile financiare și industriale suedeze să încheie convenții comerciale cu țara mea”. Domnia sa arată apoi ce produse anume poate să exporte România în Suedia și ce nevoi are România și, în continuare, sugerează ca transportul mărfurilor să se facă pe apă: „Până acum - completează dânsul - steagul suedez a fost un musafir rar la Constanța și pe Dunăre dar prin aranjamente diplomatice și financiare potrivite, traficul ar putea începe foarte curând”. Dl. Derussi încheie astfel: „În ce mă privește, eu aș fi încântat dacă astfel de relații comerciale ar putea fi puse în practică și dezvolta. Acest război ne-a apropiat; ospitalitatea de care numeroși români s-au bucurat în frumoasa noastră țară și contactele personale pe care le-au încheiat sunt amintiri durabile și rămân durabile! Iar acum, când pacea revine și situația ne permite să reluăm munca pașnică, am dori cu cea mai vie simpatie să salutăm reluarea legăturilor noastre, fapt care ar corespunde istoricii prietenii care leagă Suedia și România”.

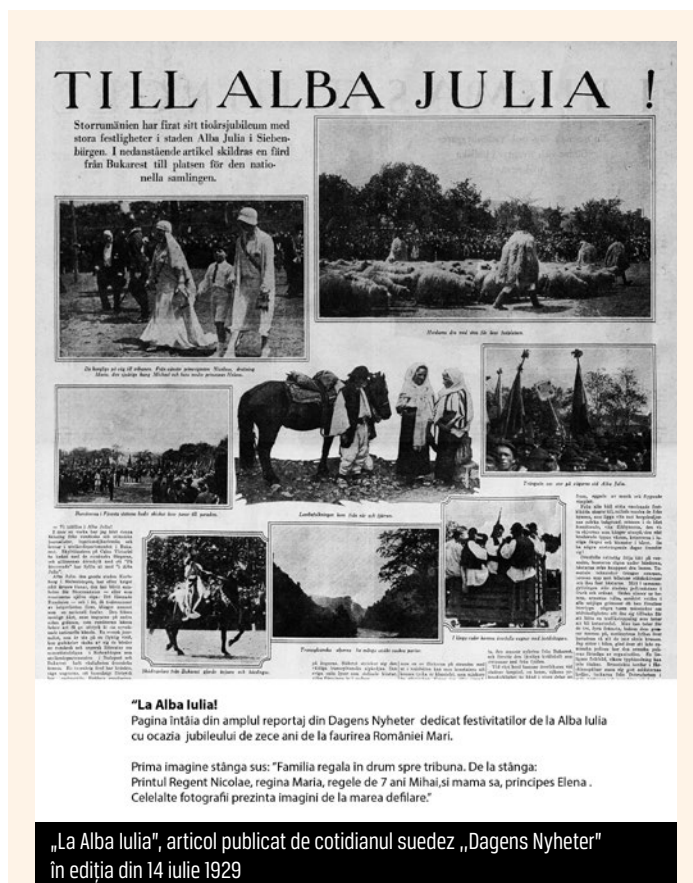
Despovărată de interdicțiile pe care le impunea neutralitatea, Suedia, după război, a reluat relațiile normale cu România, arătându-și deschis sentimentele de prietenie pentru țara noastră.

La a zecea aniversare a reîntregirii României, serbată în luna iulie 1929, un reporter special al celui mai important cotidian suedez, deja de mai multe ori citat în relatarea noastră, „Dagens Nyheter”, a participat la festivitățile care au avut loc la Alba Iulia cu un fast deosebit, pe care le-a relatat apoi amplu, în aproape două pagini mari, în ziarul sus-amintit din 14 iulie, pp. 9 și 17 (vezi Anexa). Reportajul este intitulat „Till Alba Julia” - „La Alba Iulia” și are ca subtitlu explicațiile următoare: „România Mare a sărbătorit jubileul său de 10 ani cu mari festivități în orașul Alba Iulia din Transilvania”.

În articolul de mai jos se descrie o călătorie de la București la locul adunării naționale. Corespondentul își începe reportajul astfel: „«Ne întâlnim la Alba Iulia!» De peste o săptămână am auzit acest salut de la ziariștii români și străini, funcționari de legății și domni din Ministerul de Externe de la București. Vitrinele magazinelor de pe Calea Victoriei sunt împodobite cu culorile drapelului românesc iar afișele de la ieșirile din prăvălii pe care stă scris «La revedere» sunt completate cu «La Alba Iulia!».

„Alba Iulia - continuă reporterul - vechiul oraș Karlsburg din Transilvania, care, după război a atins culmea gloriei, a devenit simbolul României Mari și numele lui răsună peste tot ca o fanfară națională”.

Reporterul scrie în continuare că, dată fiind marea aglomerație de pe mijloacele de transport public spre Alba Iulia, șeful Presei din Ministerul Afacerilor Externe l-a invitat în mașina lui pentru a-l duce la locul festivităților

lor; ocazie deosebită pentru a vedea comod traseul parcurs, pe care îl descrie apoi compatrioților săi. El începe cu zona petroliferă de lângă Ploiești și Câmpina, continuă apoi cu Sinaia, „stațiunea de relaxare a bucureștenilor”, Crucea de pe Caraiman, pe care o descrie ca fiind, fără îndoială, „unul din cele mai frumoase monumente de război din lume”, Bucegii. De la Brașov, „capitala sașilor” el descrie frumosul drum spre Sibiu, care merge în paralel cu lanțul Carpaților Meridionali, pe care întâlnește destul de des turme de oi cu ciobanii lor, aceștia purtând pe ei cojoc gros de lână, chit că este vară în toată regula.

În fine, Alba Iulia! Ziaristul nostru descrie nemaipomenita aglomerație din oraș, unde sosesc musafiri continuu, din toate colțurile țării și chiar de peste hotare, cu trenuri și autocare supraaglomerate, cu căruțe, țărani călare și pe jos – cei mai din apropiere – toată lumea îmbrăcată de sărbătoare, cei mai mulți, în costumele naționale din zonele respective. Cu toată aglomerația de pe străzi și cu toată circulația haotică, lumea este bine dispusă, veselă, cântă și fâlfâie steagurile, plină de viață; restaurantele sunt atât de înghesuite de consumatori încât – ne asigură suedezul nostru – „instrumentiștii nu mai pot cânta căci nu mai au loc să-și miște brațul cu arcușul în sus și-n jos pe vioară, iar unui bătrânel care se plângea că este călcat pe bătăture de atâta lume câtă n-a mai văzut vreodată, prietenul său însoțitor îi spune că trebuia să-și lase picioarele acasă! Greu de în-

chipuit un conglomerat de oameni atât de diferiți, într-un spațiu atât de limitat: ciobani cu fața arsă de soare și cojoace pe umeri, turci din Dobrogea, cu turbane roșii, tinere românce în costume și bluze brodate, militari în uniforme verzi-cachii și cu floare la bonetă, un mozaic de oameni și îmbrăcăminte greu de imaginat.

„Deschiderea oficială a festivităților are loc într-o capelă (Catedrala Încoronării – n.n.) în care familia regală, corpul diplomatic, oficialitățile și ziaristii invitați iau loc.

Îmbrăcat în alb, regele Mihai în vârstă de șapte ani stă atent între mama sa, prințesa Elena și regina Maria, prințul-regent Nicolae, regina Greciei, prințesa Ileana, patriarhul Miron Cristea și ex-regele Greciei. De asemenea, prim-ministrul Iuliu Maniu, cu o bandă largă de mătase al unui ordin, peste piept, în diagonală; un domn simpatic, al cărui zâmbet oficial devine cald atunci când descoperă în mulțime vreun cunoscut. Scurta lui cuvântare la împlinirea a zece ani de la făurirea României Mari se face auzită peste întregul spațiu festiv unde peste 150.000 oameni stau încordați și ascultă”.

Cu subtitlul „30.000 de oameni la paradă”, ziaristul suedez continuă: „Locul pentru defilare se lărgește în spatele noii Biserici a Încoronării; tribuna regală și celelalte, au vederea spre dealurile din zare. De partea cealaltă a tribunelor, fiecare locșor, cât de mic ar fi el, este ocupat, spațiile sunt înșesate de lume, ramurile copacilor nu pot ține pe toți spectatorii.

Prințul Nicolae, care este îmbrăcat în uniformă de colonel de artilerie, țâșnește călare înaintea tribunei, pentru a primi parada națională.

Timp de două ore trec prin fața noastră pestrițe grupuri de oameni din diferite provincii românești, îmbrăcați în costumele lor populare, studenți, elevi. Muzica este asigurată de două orchestre care alternează. Acum vin veteranii războiului din 1877, urmați de o delegație de transilvăneni care odată s-au ridicat și au cerut autonomie și au fost pedepsiți cu închisoare; apoi trece un alai ca un val, în care steagurile românești fluturânde sunt purtate alături de drapelele americane de o delegație de români din Statele Unite, veniți anume de peste Atlantic la sărbătorirea jubileului de zece ani de la înfăptuirea României Mari.

Cu adevărat impunătoare este procesiunea festivă care evocă vechea istorie a românilor, cu neamurile care au trecut peste ei: goți, marcomani, longobarzi și alții, cu conducătorii lor, îmbrăcați în costume de epocă; primele manifestări ale creștinismului în aceste locuri au fost evocate de un grup de teologi purtând crucifixe și toiage sacerdotale, după care trec câteva zeci de țărani, însoțind pluguri de lemn cum se utilizau în timpurile vechi, trase de boi puternici. Un

grup de păstori din munți, cântând doine din fluier, sunt urmați apoi de un cioban vârstnic care se mișcă greoi alături de oile sale, primește nepăsător aplauzele vii ale mulțimii, poate și pentru catârul care îl însoțește, animal care, prin aceste părți, constituie escorta obișnuită a turmelor.

Două grupuri de tinere fete vin dansând în piața festivă și se unesc în fața tribunei regale într-un dans național, un simbol al unirii Moldovei cu Țara Românească sub Alexandru Cuza. Primul Ministru Maniu, el însuși un fiu al Transilvaniei, strălucește de fericire urmărind dansul. Parada militară care încheie festivitatea, impresionează prin ținuta militarilor și atrage aplauzele frenetice ale mulțimii".

Acesta este rezumatul marelui reportaj publicat de ziaristul suedez, care semnează doar cu „Hed.", adresat cititorilor din țara sa acum aproape un secol.

Trebuie recunoscut că materialul este bogat în informații, bine documentat, atractiv și ușor la lectură, scris de un profesionist cu multă sensibilitate. După ale noastre cunoștințe, nu știm ca în afara României să mai fi fost publicată în presa altei țări, în acea perioadă, ceva similar.

Ceea ce ni se pare și mai interesant însă este faptul că, citindu-l astăzi, la atâția zeci de ani de la apariția lui, reportajul nu ne lasă indiferenți; el reușește să reînvie în memoria noastră atmosfera de entuziasm a momentului și amintirea a o seamă de personalități pomenite chiar fugar, cum ar fi regele Mihai la șapte ani, regina Maria sau Iuliu Maniu, figuri dintre cele mai de seamă din istoria noastră, fără a mai vorbi de via evocare a multor scene de la festivitățile jubiliare de la Alba Iulia, puțin cunoscute chiar de mulți dintre noi, românii de astăzi.

Ceea ce este bine pentru sufletele noastre de români, chiar dacă evocarea ne-o face un suedez care a trăit acum un secol.

THE REFLECTION OF THE GREAT UNION OF ROMANIA IN THE SWEDISH PRESS OF THAT TIME

The most important event in the history of the Romanians was their union in one country, Great Romania 101 years ago, after the participation at the First World War.

As originals from Romania and living in Sweden, we are interested in the present study whether and how the event that led to accomplish this desideratum was reflected in the Swedish press of that time.

Our study presents several articles identified in the Swedish press regarding the subject.

Keywords: First World War, Great Romania, union, Sweden, Alba Iulia.

NOTĂ

1 Suedez de origine română, născut la Oradea, cercetător, publicist și scriitor, stabilit în Stockholm din 1976, cadru didactic la Dramatiska Institutet, Înalta Școală de Film, Radio și Televiziune din capitala Suediei. Fost cadru didactic al Universității din București, între anii 1971 și 1976 este detașat la Universitatea din Constantine – Algeria, perioadă în care se manifestă și preocupările sale pentru științele umaniste. După stabilirea în Stockholm, obține în 1981 o bursă de studii la Universitățile per Stranieri din Perugia – Italia, specializându-se în istoria culturii și civilizațiilor. Efectuează, apoi, un stagiu de tehnici audio-vizuale la Marly le Roi – Franța și altul la Stockholm. Este membru al Federației Scriitorilor din Suedia și, de asemenea, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Bibliografie

1. Ziare suedeze (cele mai importante citate) din perioada 1918-1924, 1934 și 1929:

- „GÖTEBORG AFTONBLADET” din 20 februarie 1918 – „Rumänien vill underhandla om fred”; („România dorește să negocieze pacea”);
- „AFTONBLADET” din 26 septembrie 1918 – „Rumänien i Siebenburgen”; (Românii din Transilvania);
- „SVENSKA DAGBLADET” din 23 decembrie 1918 – „Den nya skapelsen” („Noua plămădire”) („România Mare” – n.n.);
- „DAGENS NYHETER” din 18 noiembrie 1918 – „Rumänien blir ett utomordentligt rikt land med 14 millioner invånare” („România devine o țară neobișnuit de bogată cu 14 milioane de locuitori”);
- „SVENSKA DAGBLADET” din 7 februarie 1919 – Dr. Béla Leffler: „Måste Ungern sönderstyckas?” – („Trebuie Ungaria să fie fărâmițată?”);
- „AFTONBLADET” din 28 martie 1919 – „Béla Leffler: „Den nya ungerska republikens tragedi” – („Tragedia noii republici maghiare”);
- „DAGENS NYHETER” din 15 mai 1919 – „Gränserna för Ungern liksom för Österrike nu bestämda i Paris” („Granițele pentru Ungaria și Austria hotărâte acum la Paris);
- „SÖDERHAMNS TIDNING” din 19 septembrie 1919 – „De rumänska storhetsdrömmarna” (Visurile de mărire ale României);
- „SVENSKA DAGBLADET” din 3 iulie 1920 – „Tyskland begär revision” – („Germania cere revizie”);
- „GÖTEBORGS DAGBLAD” din 29 septembrie 1921 – „Striden om västungern” (Lupta pentru Ungaria de vest);
- „DAGENS NYHETER” din 23 ianuarie 1923 – „Regeringsskiftet i Rumänien” („Schimbare de guvern în România”);
- „SVENSKA DAGBLADET” din 4 aprilie 1924 – „Bessarabien” („Basarabia”);
- „SVENSKA DAGBLADET” din 17 ianuarie 1934 – „Ryssland och Rumänien” (Rusia și România);
- „DAGENS NYHETER” din 14 iulie 1929 – „Till Alba Julia!” („La Alba Iulia!”)

2. Cărți:

- George Cristea, „Izvoare istorice suedeze privind Răscoala lui Horea”, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2001;
- George Cristea, „Regi și diplomați suedezi în spațiul românesc”, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2007